

Datum
23 augustus 2016

Betreft
Excerpt van het plan van aanpak
quick scan opvolging HVC

Plan van aanpak

1. Inleiding

Dit plan van aanpak richt zich op een voorstel voor een tussentijds onderzoek naar de opvolging van raadsbesluiten die zijn genomen in het kader van het onderzoek naar de overheids-NV Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC). Het onderzoek wordt door de Rekenkamercommissie Den Helder samen met de rekenkamer(commis)sie)s van Beverwijk, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Waddeneilanden en Zaanstad uitgevoerd. De reden voor een tussentijds onderzoek is gelegen in het feit dat de vertegenwoordigers van deze rekenkamers en rekenkamercommissies¹ de tijdsperiode tussen de publicatie van het onderzoek (mei 2014) en de reguliere vervolg- of opvolgingsonderzoeken (die vaak een termijn van vier jaar kennen) gegeven de risico's van het onderwerp te lang vinden.

- Er is sprake van een afnemend aanbod aan afval en een landelijke overcapaciteit waardoor de inkomsten onder druk staan.
- Er is sprake van ballotageovereenkomsten, op grond waarvan deelnemende gemeenten hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de mogelijke verliezen van HVC.
- Er manifesteren zich risico's op het terrein van (Europese) aanbestedingsrecht en ongeoorloofde staatssteun.

In de bespreking van het eerdere onderzoek hebben veel raden zich uitgesproken voor een actieve betrokkenheid bij dit dossier. Een tussentijds onderzoek naar de follow up van de aanbevelingen uit 2014 is bij uitstek een middel dat daaraan bijdraagt.

'HVC 1'

Het onderzoek uit 2014 werd verricht namens en gedeeltelijk door 17 (gemeenschappelijke) rekenkamers die 19 gemeenten vertegenwoordigen. In HVC participeren in totaal 46 gemeenten en zes waterschappen. In een aantal gevallen is sprake van 'getrapte' vertegenwoordiging, doordat de betreffende gemeenten niet direct, maar op basis van een

¹ Hierna kortweg als 'rekenkamers' aangeduid.

gemeenschappelijke regeling in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) van HVC deelnemen.²

De basis van het onderzoek werd gevormd door het rapport dat bureau IPR Normag heeft opgesteld over de interactie tussen de HVC (en haar bestuursorganen) en de gemeenten als aandeelhouder. Dit gemeenschappelijke onderzoek was met name gericht op de vennootschap HVC als privaatrechtelijke organisatie en zijn aandeelhouders (gemeenten, waterschappen, gemeenschappelijke openbare lichamen [GR-en]) als bestuursrechtelijke organen. Daar nauw mee verbonden zijn vragen als: hoe zijn de risico's verdeeld? Hoe past aandeelhoudersmacht bij de bestuurlijke verantwoordelijkheden en inbreng? Et cetera.

Naast het gemeenschappelijke onderzoek is bij een aantal gemeenten specifiek aanvullend lokaal onderzoek uitgevoerd naar de afstemmings-, verantwoordings- en besluitvormingsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie.

Belang van HVC 02

De meerwaarde van een gezamenlijk follow-up onderzoek is dat de krachten van de afzonderlijke gemeenten worden gebundeld om openstaande aanbevelingen steviger en effectiever op de agenda te krijgen bij een aandeelhoudersvergadering van HVC.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door PROOF adviseurs.

2. Doel- en probleemstelling

Voor een tussentijds onderzoek naar de opvolging van de aanbevelingen van het onderzoek naar HVC zijn de volgende doelen gesteld:

- Inzichtelijk maken welke aanbevelingen door de verschillende gemeenteraden zijn overgenomen.
- Inzichtelijk maken of- en zo ja, in hoeverre – de aanbevelingen zijn opgevolgd of pogingen zijn ondernomen ze op te volgen.
- Inzichtelijk maken op welke wijze gemeenten daar samen in optrekken.
- Inzichtelijk maken welke acties HVC sinds het uitbrengen van HVC 1 heeft opgepakt.

De nadruk in deze fase ligt bij de eerste drie bullets en dat de voortgang aan HVC-zijde indirect – i.c. door onderzoek naar de communicatie van HVC naar de betrokken aandeelhouders – in het onderzoek wordt betrokken. Op basis van deze doelstellingen is de volgende probleemstelling geformuleerd:

² Het betreft hier AIJZ (Heemskerk, Beverwijk, Velsen, Zaanstad) en CAW (Hoorn, Medemblik, Opmeer, Enkhuizen, Stede Broec, Drechterland, Koggenland). VVI (Alkmaar e.o.) en Gevudo (Dordrecht e.o) zijn niet in het onderzoek betrokken.

In welke mate wordt er door de betrokken gemeenten en door HVC invulling gegeven aan de genomen besluiten en toezeggingen die zijn gedaan naar aanleiding van het eerdere onderzoek ende eventuele aanvullende onderzoeken?

De probleemstelling leidt tot de volgende hoofdonderzoeksvragen:

- Welke aanbevelingen zijn aan de betrokken gemeenteraden en/of colleges gedaan?
- In hoeverre hebben deze aanbevelingen geleid tot besluiten en toezeggingen?
- Hoe ver staat het met de opvolging van de besluiten en toezeggingen?
- In welke mate stemmen de betrokken gemeenten³ daarin met elkaar af en/of trekken zij daarin samen op?
- Welke acties zijn er door HVC naar aanleiding van het onderzoek ondernomen?

Deze vragen worden in het onderzoek nader uitgewerkt en geoperationaliseerd.

Normenkader

Het onderzoek heeft voornamelijk een descriptief karakter en daardoor ligt een groot deel van de te hanteren normatiek besloten in de toezeggingen die er door de diverse partijen zijn gedaan. Daarnaast is normatiek ten aanzien van de kwaliteit van informatie relevant. Het betreft hier nadrukkelijk geen onderzoek naar de kwaliteit van (verantwoordings)informatie, maar dat laat onverlet dat de informatie zoveel mogelijk juist, betrouwbaar, volledig en actueel dient te zijn. Of – anders gezegd – passend, op tijd, up-to-date en correct.

3. Aanpak

Het onderzoek heeft het karakter van een quick scan en mondt uit in een overkoepelende beknopte rapportage; in de bijlagen worden de resultaten per gemeente gepresenteerd. Deze beknopte rapportage – die zal worden voorzien van een kader met relevante 'HVC facts & figures' en kengetallen – zal door de samenwerkende rekenkamers in samenwerking met PROOF adviseurs in een gezamenlijke bijeenkomst worden gepresenteerd aan hun gemeenteraden.

Centraal onderdeel van de rapportage vormt een overzicht van de aanbevelingen en toezeggingen per gemeente en de actuele stand van zaken waar het de opvolging van de toezeggingen betreft.

³ Eventuele samenwerking zal met name op ambtelijk niveau plaatsvinden, maar er zal worden onderzocht of er samenwerking op het niveau van de colleges en de raden plaatsvindt.

De aanbevelingen zullen worden geclusterd in lijn met eerdere stukken die in de zomer en in het najaar van 2015 met de leden van de stuurgroep van HVC 1 zijn gedeeld, te weten:

- Strategie en koers
- Besluitvorming en bevoegdheidsverdeling
- Rolvervulling
- Beleid en risico
- Informatievoorziening
- Toezicht
- Interventie

In matrixachtige vorm zal vervolgens inzichtelijk worden gemaakt welke toezeggingen zijn gedaan, wat de actuele stand van zaken is, wat daarvoor de verklaring is, of afstemming met andere gemeenten plaatsvindt en welke eventuele bijzondere omstandigheden zich voordoen.

Documentstudie en interviews vormen de kern van de onderzoeksaanpak.

4. Presentatie onderzoeksresultaten

Naar verwachting zal het onderzoek eind 2016 worden gepresenteerd op een bijeenkomst voor raadsleden.